

VŠĮ „KULTŪROS PAVELDO IŠSAUGOJIMO PAJĖGOS“

ELENA PRANCKĖNAITĖ

**KALNIŠKIŲ MŪŠIO VIETOS (IIP) (LAZDIJŲ R.)
2006 METŲ ARCHEOLOGINIAI ŽVALGYMAI**

VILNIUS

2006

TURINYS

ĮVADAS	3
PAMINKLO SITUACIJA.....	4
ISTORINIŲ DUOMENŲ APŽVALGA.....	4
ŽVALGYMŲ EIGA	4
IŠVADOS.....	5
RADINIŲ SĄRAŠAS.....	6
PLANAI:	
Teritorijos ribų planas.....	7
Situacijos planas.....	8
FOTONUOTRAUKOS:	
Fotonuotraukų sąrašas.....	9
Fotonuotraukos.....	10
PRIEDAI:	
Archeologinių žvalgymų leidimas.....	12
Archeologinių žvalgymų projektas.....	13
Radinių pridavimo aktas.....	14

ĮVADAS

Vykdamas Europos sąjungos fondų finansuojamą „Lazdijų rajono ir Punsko valsčiaus savivaldybių kultūros paveldo objektų pritaikymas turizmo plėtrai“ projektą, 2006m devyniems kultūros paveldo objektams (4 archeologijos paminklams ir 5 istorijos paminklams) rengiama projektinė dokumentacija. Projekte numatoma įrengti naują, kitur renovuoti esamą turizmo infrastruktūrą, padedančią išsaugoti ir tinkamai panaudoti regiono kultūros paveldą.

Turizmo infrastruktūra projektuojama saugomose teritorijose ir jų aplinkoje. Siekiant, kad kultūrinis sluoksnis nebūtų sužalotas būsimų žemės judinimo darbų metu, būsimose turizmo infrastruktūros vietose buvo atliekami žvalgomieji archeologiniai, kitur archeologiniai tyrimai. Visi darbai vykdyti Lazdijų rajono savivaldybės administracijos užsakymu.

Kalniškių mūšio vietoje (IIP) archeologiniai žvalgymai atlikti siekiant projektuojamos automobilių stovėjimo aikštelės, priėjimo tako, laikinos scenos, suoliukų, laiptų ir kitos infrastruktūros vietose surinkti po mūšio žemėje likusius radinius. Archeologiniai žvalgymai buvo atliekami metalo detektoriaus pagalba.

Kultūros paveldo departamentas 2006 06 30 išdavė leidimą Nr.105. Archeologinius žvalgymus vykdė VŠĮ „Kultūros paveldo išsaugojimo pajėgos“. Tyrimams vadovavo, fotofiksaciją atliko, planus sudarė ataskaitos autorė. Kasė įstaigos darbininkai.

Radiniai perduoti į Lazdijų krašto muziejų.

PAMINKLO SITUACIJA

Kalniškių mūšio vieta (IIP) (Alytaus aps., Lazdijų r., Šeštokų sen.) yra 16 km nuo Lazdijų miesto, 0,6 km į R nuo kelio Krosna – Lazdijai, Kalniškės miške, Krosnos girininkijos 10, 12 kvartaluose (foto Nr.1, 2). Objektas yra Metelių regioniniame parke, jo išsaugojimui sukurtas Kalniškės kraštovaizdžio draustinis. Kalniškės mūšio vietos plotas užima 5,8 ha (planas Nr.1).

Mūšio vietoje 1991 m. buvo pastatytas akmeninis paminklas. Tų pačių metų gegužės 21 d. jis buvo susprogdintas. 1991 05 29 - atstatytas.

ISTORINIŲ DUOMENŲ APŽVALGA

1945 05 16 (17) įvyko Lietuvos partizanų, įsitvirtinusių Meškakalnio arba Šešiagrašio kalnelyje Kalniškių miške ir Sovietų Sąjungos vidaus kariuomenės pulko, priklausiusio NKVD sistemai mūšis. NKVD kariuomenė apsupo (60-120) partizanų, vadovaujamų Lietuvos kariuomenės ulonų pulko puskarininkio J. Neifaltos-Lakūno. Mūšio metu žuvo 47 partizanai (pusė Lakūno būrio kovotojų), nusinešdami 400 okupacinės sovietų armijos kareivių gyvybes.

ŽVALGYMŲ EIGA

Kalniškių mūšio vietoje, projektuojamų automobilių stovėjimo aikštelės, priėjimo tako, laikinos scenos, suoliukų, laiptų vietose atlikti archeologiniai žvalgymai metalo detektoriaus pagalba (foto Nr.3).

Nuvykus į vietą pastebėta, kad objekte jau buvo „žvalgyta“ kolekcionierių.

Teritorija palei įrengtus medinius suolus, šalia paminklo bei rytinėje kelio, vedančio prie paminklo pusėje buvo prikasinėta nedidelio skersmens duobių.

2006 m. žvalgymų metu buvo išžvalgytas 0,5 ha plotas (planas Nr.2). Šiame plote surinkta nemažai šiuolaikinių šiukšlių – konservų dėžučių liekanų, vielos fragmentų. Taip pat surinkta šovinių, gilzių bei kulku kolekcija. Bendrai – 24 vienetai (Inv. Nr.3) (foto Nr.4). Žvalgymų metu surastas peilio rankenos fragmentas bei bato pasagėlė (Inv. Nr.1, 2) (foto Nr.5). Didžiausias kiekis šovinių liekanų surastas kalvelės, ant kurios pastatytas paminklas, R pašlaitėje. Žvalgytoje automobilių stovėjimo aikštelės ir pėsčiųjų tako vietose radinių neaptikta. Kelios šovinių liekanos aptiktos projektuojamos laikinosios scenos vietoje – į R nuo kalvelės, už būsimo pėsčiųjų tako.

IŠVADOS

2006 m. buvo atlikti archeologiniai žvalgymai Kalniškių mūšio vietoje (IIP), 0,5 ha plote, siekiant projektuojamos automobilių stovėjimo aikštelės, priėjimo tako, laikinos scenos, suoliukų, laiptų ir kito sinfrastuktūros vietose surinkti po mūšio žemėje likusius radinius. Archeologiniai žvalgymai buvo atliekami metalo detektoriaus pagalba. Surasti 24 vienetai šovinių liekanų, bato pasagėlė bei peilio rankena.

Pagal projektą numatytus žemės judinimo darbus atlikti galima.

Archeologė

Elena Pranckėnaitė

RADINIŲ SĄRAŠAS

Inv.Nr. 1 Bato pasagėlė, geležinė. Plotis – 6,9 cm, ilgis – 6 cm, storis – 0,4 cm.

Inv. Nr.2 Peilio rankena, geležinė. Ilgis – 10cm, plotis- 1,5-2 cm, storis- 1,5 cm.

Inv. Nr.3 24 vnt. šovinių liekanos.

PAMINKLO TERITORIJA
PATVIRTINTA

Lietuvos kultūros paveldo
mokslinio centro direktorius
V. Karčiauskas

1994 m. 11 mėn.

11 mėn.

Lazdijų rajono valdybos
potvarkis Nr. 22-V

1995 m.

04

mėn. 11 d.

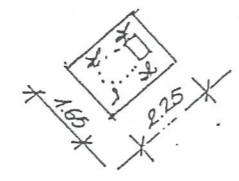

Paminklas

Kryžius ir kapavietė

M 1:5000

M 1:200

Lietuvos kultūros paveldo mokslinio centro
istorikas metodininkas

E. Ivaškevičius
E. Ivaškevičius

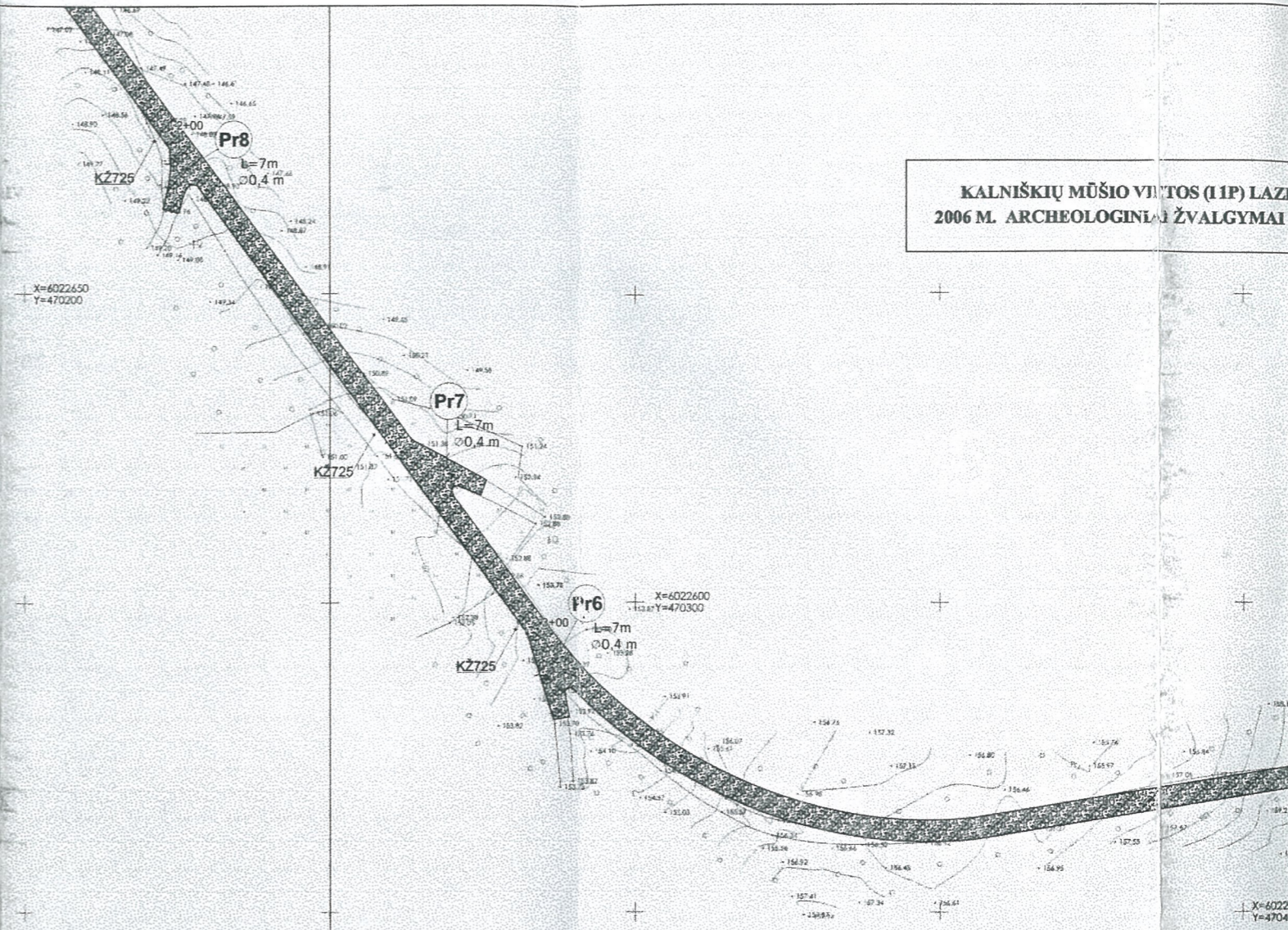
PLANĄ SUDARĖ: Valstybinio žemėtvarkos instituto
Kraštovarkos ir želdynų projektavimo sektoriaus
vyresnioji architektė

N. Jarašūnienė

1994 11 14

N. Jarašūnienė

KALNIŠKIŲ MŪŠIO VIETOS (IIP) LAZI
2006 M. ARCHEOLOGINIAI ŽVALGYMAI

ŽVALGYTA TERITORIJA

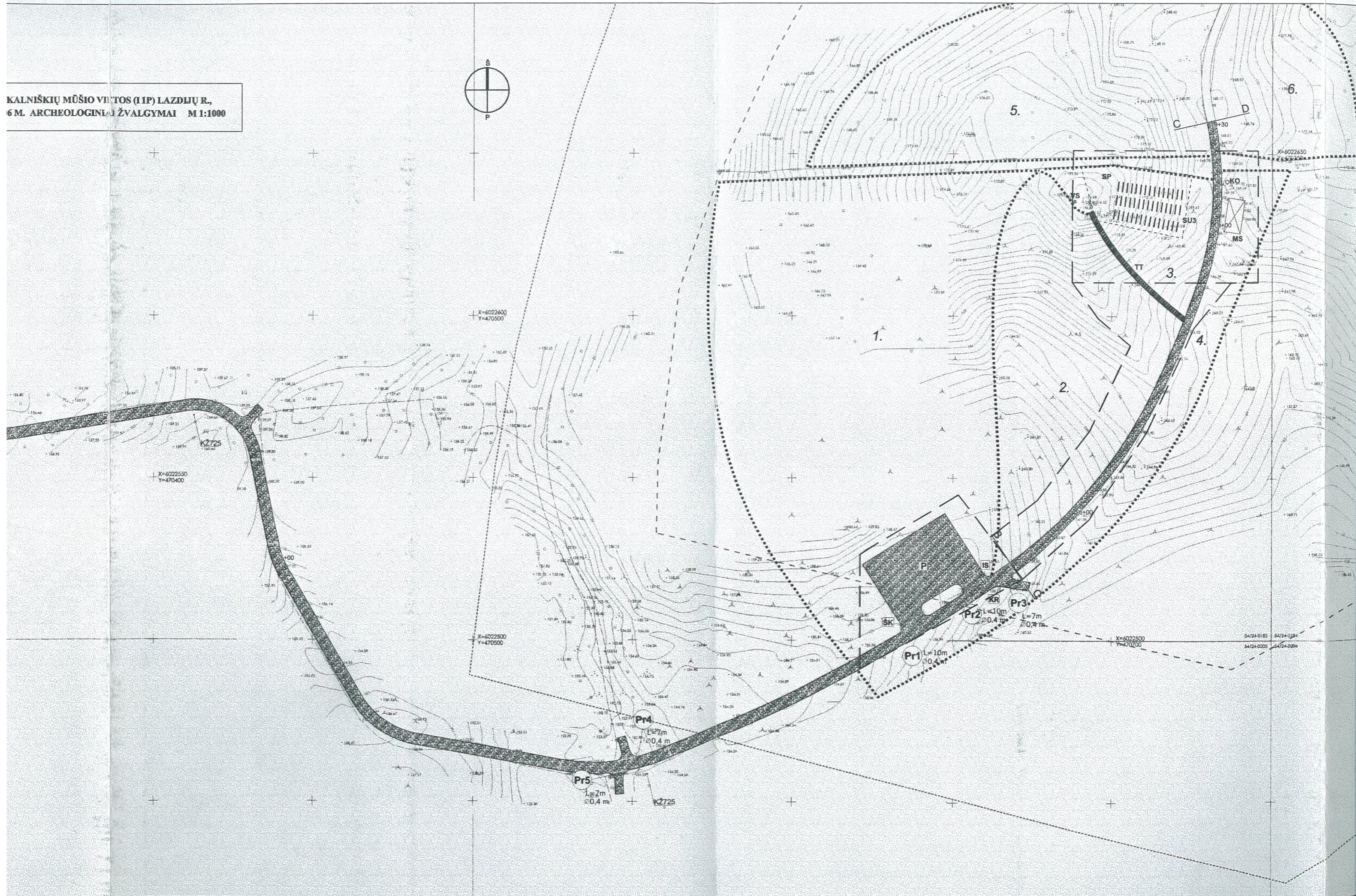
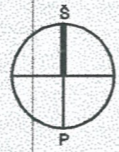
SUTARTINIAI ŽENKLAI

- KULTŪROS VERTYBĖS TERITORIJOS RIBA
- KULTŪROS VERTYBĖS APSAUGOS ZONOS RIBA
- REKONSTRUOJAMAS ESAMAS 3,5M PLOČIO ŽVYRO DANGOS PRIVAŽIAVIMO KELIAS PK3,5
- PROJEKTUOJAMA AUTOMOBILIŲ STOVĖJIMO AIKŠTELĖ P
- PROJEKTUOJAMAS INFORMACINIS STENDAS IS
- REMONTUOJAMAS ESAMAS 2,5M PLOČIO ŽVYRO DANGOS PRIVAŽIAVIMO KELIAS RK2,5
- PROJEKTUOJAM SUOLAI SU3
- PROJEKTUOJAMAS TERASUOTAS TAKAS TT
- PROJEKTUOJAMAS ŠIUKŠLIŲ KONTEINERIS ŠK
- PROJEKTUOJAMOS VANDENS PRALAIIDOS Pr
- PROJEKTUOJAMAS KELIO ŽENKLAS NR.637 "NUORODA | LANKYTINA OBJEKTA"
- TVARKOMI ŽELDINIŲ MASYVAI
- ESAMAS MIŠKO KELIUKAS
- PROJEKTUOJAMAS VĒLIAVOS STIEBAS VS
- PROJEKTUOJAMAS KOPLYSTULPIS KO
- MOBILIOS SCENOS VIETA MS
- PROJEKTUOJAMAS KELIO ŽENKLAS NR.725 "LANKYTINA VIETA"
- IŠLYGINAMAS TERITORIJOS PAVIRŠIUS SP
- PROJEKTUOJAMA KRYPTIES RODYKLĖ KR

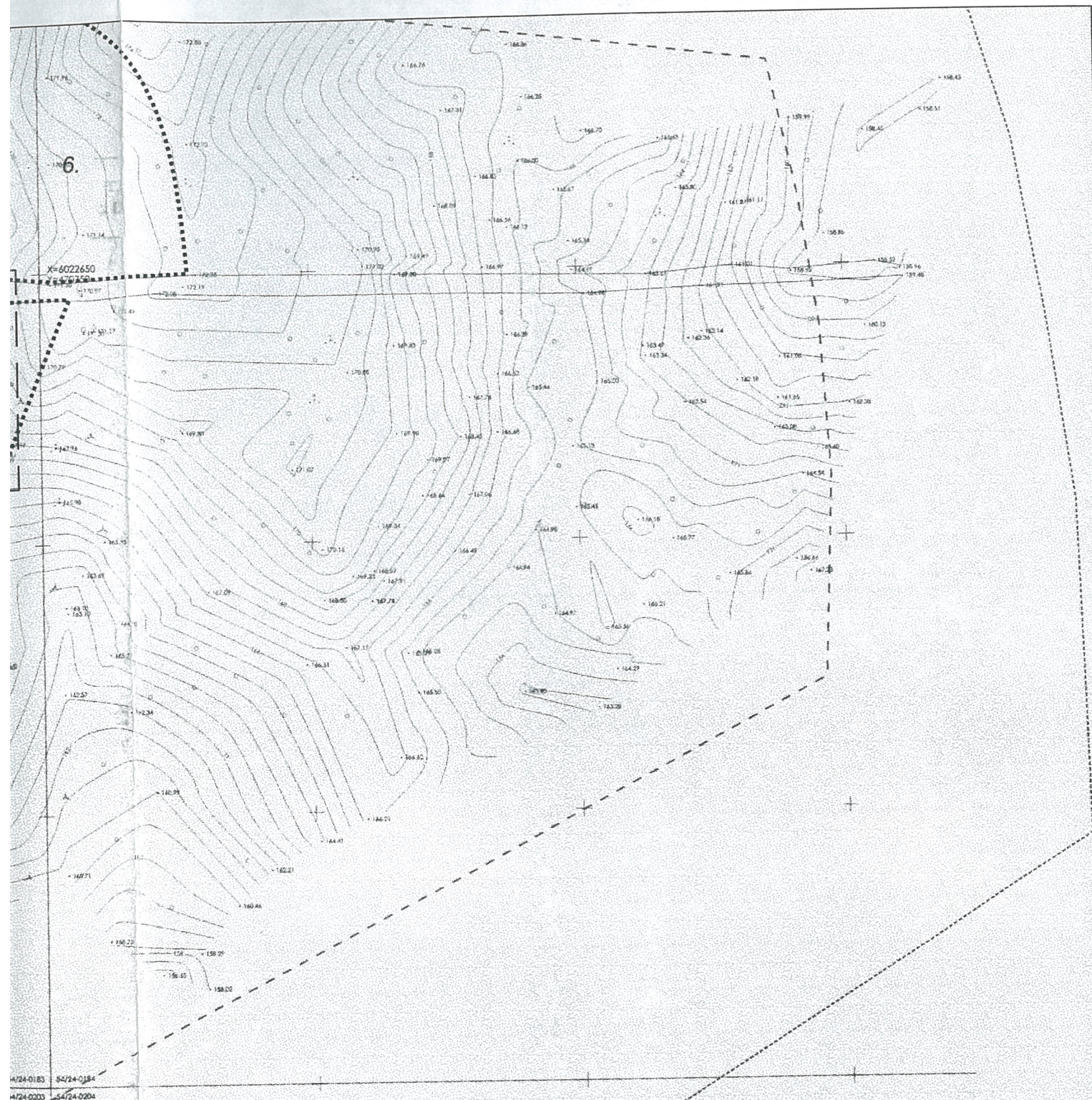
Pastabos:
 1. Vertybės teritorijoje ankstesniais metais atlikti pradiniai kraštovaizdžio formavimo kirimai, dabar sužalavusios tankios atžalos. Trūksta informacijos apie vertybę, prastas privažiavimo kelias.
 2. Rekonstruojama privažiavimo kelio atkarpa iki projektuojamos autobusų stovėjimo aikštės ir remonduojama už aikštės ribų iki kalvos. Patogesniai pateikimui įrengiamas terasuotas laikas ir prietaisai. Rytiniame kalvos šlaite [rytus nuo kalvos esančioje tarpkalvėje numatoma vieta mobiliam scenai. Rytiniame kalvos šlaite įrengiami suoliai renginių dalyviams. Scena ir kalva apšvičiama.
 3. Įrengiamas informacinis stendas, krypties ženklas, kelio ženklas.
 4. Esančio metalinio kryžiaus vietoje pastatomas tradicinis liaudies meistro darbo stogastulpis. Kalvos aikštėje įrengiamas stiebas vėliavai. Apink suolus esantis plotas išlyginamas ir užpilamas dirvožemio sluoksniu ir apšėjamas žolėmis.
 5. Vertybės teritorijoje įrengiami kraštovaizdžio formavimo kirimai 2,52 ha plote. Pavieniai medžiai kertami rekonstruojant privažiavimo kelio atkarpa iki autobusų stovėjimo aikštės.
 6. Vertybės teritorijoje įrengiamos nuvažos ir vandens pralaidos.
 7. Žemės kasimo darbai kultūros vertybės teritorijoje ir apsaugos zonos apsaugos nuo fizinio poveikio pazonyje atliekami prieš tai atliktus archeologinius tyrimus, apsaugos zonos apsaugos nuo vizualinio poveikio pazonyje - atliktus archeologinius žvalgomuosius tyrimus.
 8. Vieni irangos elementai, aikštės, dangų konstrukcijos pateikiama projekto atskirais brėžimais. Iranga montuojama prie inžinieriaus projekto autoriumi.

KALNIŠKIŲ MŪŠIO VIETOS (IIP) LAZDŲ R.,
6 M. ARCHEOLOGINIAI ŽVALGYMAI M 1:1000

54/24-0183 54/24-0184
54/24-0200 54/24-0204

Rekonstruojamas privažiuojamo kelias PK3,5	775 M
Remontuojamas privažiuojamo kelias RK2,5	155 M
Krypties rodyklė KR	1 VNT
Suolai Su3	45 VNT
Informacinis stendas IS	1 VNT
Šiukšlių konteineris ŠK	1 VNT
Išlyginamas plotas SP	0,05 ha
Vandens pralaidos Pr	69M
Automobilių stovėjimo aikštelė P	600M
Terasuotas takas TT	45m
Vėliavos stiebas VS	1 VNT
Koplystulpis KO	1 VNT
Tvarkomi želdiniai	2,52 ha
Nukertami pavieniai medžiai	94 VNT
Kelio ženklas Nr.637	1 VNT
Kelio ženklas Nr.725	6 VNT
Nuovažos	7 VNT

Atestato Nr. 1180		Viešoji įstaiga KULTŪROS PAVELDO IŠSAUGOJIMO PAJĖGOS		LAZDIJŲ RAJONO IR PUNSKO VALSČIAUS SAVIVALDYBIŲ KULTūros PAVELDO OBJEKTO PRITAIKOMI LANKYMUI IR TURIZMO PLETRAI	Laidė
		D	O.Fedajevas		
A 464	PV	B.O. Biekšienė	KALNIŠKĖS MŪŠIO VIETOS HP PRITAIKYMAS LANKYMUI PAGRINDINIS BRĖŽINYS	Lapas	Lapų
A 464	PDV	B.O. Biekšienė			
Etapas TP	Užsakovas: Lazdijų rajono savivaldybės administracija		2008-TP- A -		

FOTONUOTRAUKŲ SĄRAŠAS

1. Kalniškių mūšio vieta, paminklas. Vaizdas iš R
2. Kalniškių mūšio vieta. Vaizdas iš R
3. Mūšio vieta archeologinių žvalgymų eigoje. Vaizdas iš V
4. Radiniai, Inv. Nr.3
5. Radiniai, Inv. Nr.1,2

1

2

3

4

5

Leidimas galioja iki 2006-11-30

L E I D I M A S

vykdyti archeologinius tyrimus

2006-06-30 Nr.105
Vilnius

Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 18 str. šis leidimas išduotas **E.Pranckėnaitei** vykdyti Kalniškių mūšio vietos (IIP), Lazdijų raj., **archeologinius žvalgymus**, taip pat naudoti elektronines priemones, sudarinėti planus, filmuoti, fotografuoti, piešti, rinkti radinius ir mėginius tiriamame objekte.

Tyrimų projektas: Kalniškių mūšio vietos (IIP) (Lazdijų r.) archeologinių žvalgymų projektas, 2006-06-20, Nr.105.

Kontrolės skyriaus vedėjas

A.V.

R.Kraujalis

KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTAS
MOKSLINEI ARCHEOLOGINEI KOMISIJAI

Kalniškių mūšio vietos (IIP) (Lazdijų r.) archeologinių žvalgymų

PROJEKTAS
2006 06 20

Vykdamas "Lazdijų rajono ir Punsko valsčiaus savivaldybių kultūros paveldo objektų pritaikymas turizmo plėtrai" projektą rengiama projektinė dokumentacija devynių kultūros paveldo objektų (4 archeologijos paminklų ir 5 istorijos paminklų). Turizmo infrastruktūra projektuojama saugomose teritorijose. Siekiant, kad kultūrinis sluoksnis nebūtų sužalotas busimų žemės judinimo darbų metu, projektuojamose turizmo infrastruktūros vietose bus atliekami archeologiniai ir žvalgomieji archeologiniai tyrimai.

Kalniškių miške 1945 05 16 (17) įvyko Lietuvos partizanų ir NKVD kariuomenės mūšis. NKVD kariuomenė apsupo (60-120) partizanų, vadovaujamų J. Neifalto-Lakūno. Mūšio metu žuvo 47 partizanai (pusė Lakūno būrio kovotojų), nusinešdami 400 okupacinės sovietų armijos kareivių gyvybes.

Kalniškių mūšio vietoje (IIP) (Kalniškės miškas, Šeštokų sen., Lazdijų r.) projektuojamo automobilių stovėjimo aikštelės, priėjimo tako, laikinos scenos, suoliukų, laiptų vietose bus atliekami archeologiniai žvalgymai metalo detektoriaus pagalba.

Darbus numatoma atlikti 2006 m. birželio-liepos mėnesiais.

Archeologė

Elena Pranckėnaitė

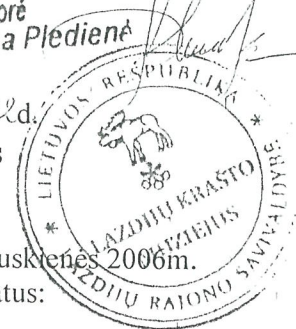
Priedas: Kalniškių mūšio vietos projektuojamų takų, automobilių stovėjimo aikštelės pagrindinis brėžinys M 1:500

LAZDIJŲ KRAŠTO MUZIEJUS
Seinų g. 29, LT – 67113 Lazdijai, Tel: (8 – 318)52726

TVIRTINU: *Direktorė*
Muziejaus direktorius *Daiva Pledienė*

2006m. *11* mėn. *22*d.

Ekspонатų priėmimo nuolatiniam saugojimui aktas
2006m. lapkričio mėn. 22d. Nr. *01*

Lazdijų krašto muziejus, atstovaujamas fondų saugotojos Daivos Mikalauskienės 2006m. lapkričio 22d. priėmė, o Olegas Fediajevas perdavė nuolat saugoti šiuos eksponatus:

Eil. Nr.	Eksponato pavadinimas, trumpas aprašymas, medžiaga, technika, išmatavimai	Būklė	Kaina	Apskaitos ir Inv. Nr.	Pastabos
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	Bato pasagėlė, geležinė. Plotis – 6,9cm.	Gera			
2.	Peilio rankena, geležinė. Ilgis - 10cm.- 1,5 -2cm.	Gera			
3.	Šovinių liekanos	Gera			

Iš viso pagal aktą, priimta eksponatų 3 (trys) eksponatai

Aktas surašytas 3 egz.

Priėmė: Daiva Mikalauskienė *DM*

Perdavė: Olegas Fediajevas